Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 10. júna 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Zmluvy o hypotekárnom úvere vyjadrenom v cudzej mene (švajčiarsky frank) – Premlčanie – Článok 4 ods. 2 – Hlavný predmet zmluvy – Podmienky, ktoré vystavujú dlžníka kurzovému riziku – Požiadavky zrozumiteľnosti a transparentnosti – Dôkazné bremeno – Článok 3 ods. 1 – Značná nerovnováha – Článok 5 – Jasná a zrozumiteľná formulácia zmluvnej podmienky – Zásada efektivity“

V spojených veciach C-776/19 až C-782/19,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa Paríž, Francúzsko) z 1. a 2. októbra 2019 a doručené Súdnemu dvoru 22. októbra 2019, ktoré súvisia s konaniami:

VB,

WA (C-776/19),

XZ,

YY (C-777/19),

ZX (C-778/19),

DY,

EX (C-781/19)

proti

BNP Paribas Personal Finance SA,

a

AV (C-779/19),

BW,

CX (C-780/19),

* Jazyk konania: francúzština.

FA (C-782/19)

proti

BNP Paribas Personal Finance SA,

Procureur de la République,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, podpredsedníčka Súdneho dvora R. Silva de Lapuerta, vykonávajúca funkciu sudcu prvej komory, sudcovia C. Toader, M. Safjan a N. Jääskinen (spravodajca),

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: V. Giacobbo, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 28. októbra 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– VB, WA, DY a EX, v zastúpení: C. Constantin-Vallet, avocat,

– XZ, YY, ZX, AV, BW, CX a FA, v zastúpení: A.-V. Benoit, C. Fabre a S. Szames, avocats,

– BNP Paribas Personal Finance SA, v zastúpení: P. Metais a P. Spinosi, avocats,

– francúzska vláda, v zastúpení: A.-L. Desjonquères, E. de Moustier a E. Toutain, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: C. Valero, N. Ruiz García a M. Van Hoof, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že veci budú prejednané bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

2 Tieto návrhy boli podané v rámci sporov jednak medzi VB, WA, XZ, YY, ZX, DY a EX na jednej strane a spoločnosťou BNP Paribas Personal Finance SA na druhej strane a jednak medzi AV, BW, CX a FA na jednej strane a spoločnosťou BNP Paribas Personal Finance a Procureur de la République (prokurátor republiky, Francúzsko) na druhej strane vo veci údajne nekalej povahy

podmienok nachádzajúcich sa v zmluvách o hypotekárnom úvere vyjadrenom v cudzej mene, ktoré najmä stanovujú, že švajčiarsky frank je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník.

Právny rámec

Právo Únie

3 Šestnáste a dvadsiate štvrté odôvodnenie smernice 93/13 znejú:

„keďže hodnotenie nekalého charakteru podmienok podľa vybraných všeobecných kritérií najmä pri predaji alebo dodávkach verejného charakteru, ktoré zabezpečujú kolektívne služby, berúc do úvahy spoločnú zodpovednosť medzi užívateľmi, musí byť doplnené systémom celkového vyhodnotenia rôznych príslušných záujmov; keďže toto predstavuje požiadavku dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*]; keďže pri hodnotení dobrej viery sa musí brať ohľad najmä na stabilitu zmluvného postavenia strán bez ohľadu na to, či spotrebiteľ bol stimulovaný k súhlasu s podmienkami a či tovar alebo služby boli predávané na osobitnú objednávku spotrebiteľa; keďže požiadavka dobrej viery môže byť splnená predajcom alebo dodávateľom, keď s inou stranou, ktorej oprávnené záujmy brali do úvahy, zaobchádzajú čestne a rovnocenne;

…

keďže súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v [spotrebiteľských – *neoficiálny preklad*] zmluvách“.

4 Článok 3 tejto smernice stanovuje:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred [vopred vypracovaná – *neoficiálny preklad*] a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky [jej obsah – *neoficiálny preklad*], najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

…“

5 Podľa článku 4 uvedenej smernice:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné [ani na definíciu

hlavného predmetu zmluvy ani na primeranosť medzi cenou a odmenou na jednej strane a službami alebo tovarmi, ktoré sa majú dodať ako protihodnota, na druhej strane, pokiaľ sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*].“

6 Článok 5 tej istej smernice stanovuje:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované zrozumiteľne [formulované jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*]. Keď existuje pochybnosť o zmysle podmienky, prednosť má výklad priaznivejší pre spotrebiteľa. …“

7 Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

8 Článok 7 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislemu [ďalšiemu – *neoficiálny preklad*] uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených [uzatváraných – *neoficiálny preklad*] so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Francúzske právo

9 Článok 2224 code civil (Občiansky zákonník) stanovuje:

„Premlčacia lehota pre všetky osobné žaloby alebo žaloby týkajúce sa hnuteľných vecí je päť rokov odo dňa, keď sa držiteľ práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o skutočnostiach, ktoré mu umožňujú uplatniť si právny nárok.“

Spory vo veci samej a prejudiciálne otázky

10 V rokoch 2008 a 2009 VB, WA, XZ, YY, ZX, DY, EX, AV, BW, CX, a FA (ďalej len „žalobcovia vo veci samej“) individuálne uzavreli so spoločnosťou BNP Paribas Personal Finance zmluvu o hypotekárnom úvere vyjadrenom v cudzej mene, nazvanú „Helvet Immo“. Tieto zmluvy, ktoré boli ponúkané najmä prostredníctvom sprostredkovateľov, boli uzavreté na účely kúpy nehnuteľného majetku alebo podielov v realitných spoločnostiach, a to v sumách v rozmedzí od 48 000 do 426 000 švajčiarskych frankov, t. j. približne od 44 000 do 389 000 eur, a na obdobie od 22 do 25 rokov.

11 Z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že uvedené zmluvy obsahovali zmluvné podmienky, podľa ktorých:

– predmetné úvery boli financované z pôžičiek uzatvorených vo švajčiarskych frankoch, pričom tieto úvery boli vedené jednak vo švajčiarskych frankoch (mena úverového účtu) a jednak v eurách (mena platieb),

– pokiaľ ide o devízové transakcie, platby určené na splatenie predmetných úverov vo švajčiarskych frankoch sa mohli uskutočniť len v eurách,

– vykonané devízové transakcie boli uvedené v zmluvách o úvere, o ktoré ide vo veci samej, a v prípade platobnej neschopnosti dlžníka mal veriteľ možnosť jednostranne nahradiť švajčiarsky frank eurom,

– keďže splácanie záviselo od vývoja parity medzi eurom a švajčiarskym frankom, uskutočňovalo sa pomalšie v prípade, že by v čase splatnosti vyplynula z devízovej transakcie nižšia suma vo švajčiarskych frankoch, a prípadná nesplatená časť istiny bola zaúčtovaná ako debetný zostatok. V opačnom prípade bolo splatenie úveru rýchlejšie,

– ak zachovanie výšky splátok v eurách neumožňovalo splatiť celú sumu zostatku úverového účtu za zostávajúce pôvodné obdobie predĺžené o päť rokov, suma splátok sa zvýšila. Ak na konci piateho roka predĺženia pretrvával debetný zostatok, mali byť splátky vyplácané naďalej až do úplného splatenia úveru,

– pôvodne dohodnutá pevná úroková sadzba bola prehodnocovaná každých päť rokov podľa vopred určeného vzorca a v tejto súvislosti sa dlžník mohol rozhodnúť pre prechod na menu úverového účtu v eurách, pričom sa rozhodol buď pre uplatnenie novej zvýšenej pevnej úrokovej sadzby alebo pre uplatnenie variabilnej sadzby.

12 Pokiaľ ide o žalobcov vo veciach C-776/19, C-778/19, C-779/19 a C-780/19, k ponuke úveru boli pripojené dve číselné simulácie znázorňujúce vplyv zmien výmenného kurzu na výšku a dobu trvania úveru. Prvá sa týkala vplyvu zvýšenia alebo zníženia úrokovej sadzby o dva body, ku ktorému došlo od 61. splátky, na výšku splátok, dobu trvania úveru a celkové náklady na úver. Druhá, nazvaná „informácie týkajúce sa devízových transakcií, ktoré budú uskutočňované v rámci vedenia vášho úveru“, znázorňovala výkyvy tých istých prvkov v prípade zhodnotenia eura vo vzťahu k švajčiarskemu franku (vo veci C-776/19, 1 euro za 1,5896 švajčiarskeho franku; vo veci C-778/19, 1 euro za 1,57 švajčiarskeho franku; vo veci C-779/19, 1 euro za 1,59 švajčiarskeho franku; vo veci C-780/19, 1 euro za 1,66 švajčiarskeho franku) a v prípade znehodnotenia eura (vo veci C-776/19, 1 euro za 1,4296 švajčiarskeho franku; vo veci C-778/19, 1 euro za 1,41 švajčiarskeho franku; vo veci C-779/19, 1 euro za 1,43 švajčiarskeho franku; vo veci C-780/19, 1 euro za 1,5 švajčiarskeho franku).

13 Podľa žalobcov vo veciach C-777/19, C-781/19 a C-782/19 im veriteľ neposkytol žiadnu simuláciu.

14 Z dôvodu nepriaznivého vývoja výmenných kurzov konštatovaného odo dňa uzavretia zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, mali žalobcovia vo veci samej ťažkosti so splácaním hypotekárneho úveru, ktorý uzavreli. V rokoch 2015 až 2018 títo žalobcovia následne podali proti spoločnosti BNP Paribas Personal Finance žalobu na vnútroštátny súd, pričom sa odvolávali najmä na nekalú povahu podmienok, ktorými sa zaviedol finančný mechanizmus stanovený zmluvami „Helvet Immo“.

15 Okrem toho v nadväznosti na súdne vyšetrovanie bolo 29. augusta 2017 začaté voči spoločnosti BNP Paribas Personal Finance konanie na Tribunal correctionnel (Trestný súd, Francúzsko) z dôvodu klamlivej obchodnej praktiky. Rozsudkom z 26. februára 2020 13e chambre correctionnelle du tribunal de grande instance de Paris (13. trestná komora Súdu prvého stupňa Paríž, Francúzsko) odsúdila túto bankovú inštitúciu z dôvodu klamlivej obchodnej praktiky.

Podľa informácií poskytnutých účastníkmi konania vo veci samej na pojednávaní pred Súdnym dvorom BNP Paribas Personal Finance podala proti tomuto rozsudku odvolanie, takže rozsudok teda nie je právoplatný.

16 V rámci konania na vnútroštátnom súde žalobcovia vo veci samej poukazujú najmä na nekalú povahu podmienok zavádzajúcich finančný mechanizmus stanovený v dotknutých úverových zmluvách. BNP Paribas Personal Finance tvrdí, že návrhy, v rámci ktorých žalobcovia vo veci samej poukazujú na nekalú povahu uvedených zmluvných podmienok, sú premlčané a v každom prípade nedôvodné.

17 Na jednej strane, pokiaľ ide o otázku premlčania návrhov podaných žalobcami vo veci samej, vnútroštátny súd uvádza, že uplatnenie päťročnej premlčacej lehoty podľa článku 2224 francúzskeho Občianskeho zákonníka by viedlo ku konštatovaniu premlčania uvedených návrhov. Táto lehota podľa vnútroštátnej judikatúry začína plynúť ku dňu prijatia ponuky úveru.

18 V tomto kontexte sa vnútroštátny súd pýta, či je namietnutie takejto premlčacej lehoty voči návrhom, ktoré podali spotrebitelia na účely uplatnenia práv, ktoré im vyplývajú zo smernice 93/13, v súlade so zásadou efektivity. Domnieva sa, že vzhľadom na to, že výmenný kurz môže byť stabilný počas prvých rokov trvania zmluvy a klesnúť až neskôr, nemožno vylúčiť, že dlžníci sa nebudú môcť domáhať svojich práv.

19 Na druhej strane, pokiaľ ide o preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok, vnútroštátny súd uvádza, že zmluvy o úvere, o ktoré ide vo veci samej, obsahujú viaceré podmienky, ktoré sú súčasťou mechanizmu prepočtu meny a majú za následok, že dlžník nesie kurzové riziko.

20 V tomto kontexte sa tento súd najmä pýta, či tieto zmluvné podmienky, keďže sa týkajú otázky kurzového rizika, treba považovať za súčasť hlavného predmetu úverových zmlúv, o ktoré ide vo veci samej, a práve preto ich nemožno považovať za nekalé, pokiaľ sú jasné a zrozumiteľné. V tejto súvislosti vzniká tiež otázka, aký vplyv má na kvalifikáciu týchto zmluvných podmienok iná podmienka zahrnutá do zmlúv o úvere, o ktoré ide vo veci samej, ktorá dlžníkovi umožňuje využiť v presne stanovených dňoch konverziu na eurá.

21 Pokiaľ ide o kritériá posúdenia jasnosti a zrozumiteľnosti zmluvnej podmienky a existencie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach, ktoré stranám vyplývajú z tejto zmluvy, vnútroštátny súd uvádza, že žalobcom vo veci samej boli poskytnuté informácie o vplyve zmien parity medzi eurom a švajčiarskym frankom na náklady na dotknutý úver. Kurzové riziko sa však v úverových zmluvách, o ktoré ide vo veci samej, vôbec nespomína.

22 Vnútroštátny súd okrem toho spresňuje, že také podmienky zmluvy, o aké ide vo veci samej, boli vo vnútroštátnej judikatúre považované za jasné a zrozumiteľné najmä z dôvodu, že dlžníkom boli poskytnuté informácie o devízových transakciách uskutočnených počas trvania predmetnej úverovej zmluvy, ako aj o vplyve zmien parity medzi eurom a švajčiarskym frankom na dobu trvania tejto zmluvy a na splátky na účely splatenia zostatku účtu.

23 V tomto rámci, keďže predajca alebo dodávateľ má v porovnaní so spotrebiteľom oveľa lepšie možnosti predvídať ekonomické zmeny a kurzové riziko, vnútroštátny súd sa pýta na osobitné informácie o kurzovom riziku, ktoré musia byť poskytnuté dlžníkovi bez znalosti ekonomických prognóz, ktoré môžu mať vplyv na vývoj parity medzi menou účtu a menou platieb, ako aj na

riziká, ktoré sú s tým spojené. V tejto súvislosti vzniká tiež otázka dôkazného bremena, pokiaľ ide o jasnosť a zrozumiteľnosť zmluvnej podmienky, keďže v konaniach vo veci samej došlo k spochybneniu oznámenia určitých informácií.

24 Za týchto podmienok Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa Paríž) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni smernica [93/13], vykladaná z hľadiska zásady efektivity, [v takých prípadoch, o aké ide] vo veci samej, uplatneniu pravidiel premlčania v týchto prípadoch: a) pokiaľ ide o vyhlásenie podmienky za nekalú; b) pokiaľ ide o prípadné vrátenie finančných prostriedkov; c) pokiaľ je spotrebiteľ navrhovateľom, a d) pokiaľ je spotrebiteľ odporcom, a to vrátane uplatnenia vzájomnej žaloby?

2. V prípade úplne alebo čiastočne zápornej odpovede na prvú otázku, bráni smernica [93/13], vykladaná z hľadiska zásady efektivity, [v takých prípadoch, o aké ide] vo veci samej, uplatneniu vnútroštátnej judikatúry, ktorá za začiatok plynutia premlčacej lehoty stanovuje deň prijatia ponuky úveru, a nie deň, keď nastali vážne finančné ťažkosti?

3. Patria také podmienky, o aké [ide v sporoch vo] veci samej, a ktoré okrem iného stanovujú, že švajčiarsky frank je menou úverového účtu a euro je menou platieb, čo má za následok, že dlžník znáša kurzové riziko, do hlavného predmetu zmluvy v zmysle článku 4 [ods.] 2 smernice 93/13, a to za okolností, že sa nespochybňuje výška poplatkov za zmenu meny a existujú podmienky, ktoré stanovujú možnosť dlžníka využiť v presne stanovených dňoch konverziu na eurá podľa vopred stanoveného vzorca?

4. Bráni smernica [93/13], vykladaná z hľadiska zásady efektivity práva [Únie], vnútroštátnej judikatúre, podľa ktorej je určitá podmienka alebo skupina takých podmienok, o aké ide vo veci samej, ‚jasná a zrozumiteľná' v zmysle smernice, z dôvodu, že:

– v predbežnej ponuke úveru sa podrobne popisujú devízové transakcie, ku ktorým dochádza počas trvania úveru, a uvádza sa v nej, že výmenným kurzom eur oproti švajčiarskym frankom bude kurz, ktorý je platný dva pracovné dni predo dňom udalosti, na základe ktorej dochádza k transakcii, a ktorý je zverejnený na stránke Európskej centrálnej banky,

– v ponuke sa uvádza, že dlžník súhlasí s takými devízovými transakciami spočívajúcimi v prepočte zo švajčiarskych frankov na eurá a z eur na švajčiarske franky, ktoré sú potrebné na fungovanie a splácanie úveru, a že veriteľ vykoná konverziu zostatku mesačných splátok na švajčiarske franky po zaplatení poplatkov spojených s úverom,

– v ponuke sa uvádza, že ak z devízovej transakcie vyplýva v čase splatnosti nižšia suma vo švajčiarskych frankoch, ktorá je vymáhateľná, splácanie istiny bude pomalšie a prípadná časť istiny, ktorá nebola v rámci splátky splatená, sa zaúčtuje k debetnému zostatku účtu vo švajčiarskych frankoch, a že sa spresňuje, že splácanie istiny úveru sa bude vyvíjať v závislosti od výkyvov výmenného kurzu uplatňovaného na mesačné splátky, smerom nahor alebo nadol, že tento vývoj môže spôsobiť predĺženie alebo skrátenie doby splácania úveru, a prípadne zmeniť celkové náklady súvisiace so splatením úveru,

– v článkoch ‚vnútorný účet v eurách' a ‚vnútorný účet vo švajčiarskych frankoch' sa podrobne popisujú transakcie uskutočňované pri každej platbe splátky úveru ako kreditná

alebo debetná operácia na každom účte a v zmluve sa prehľadne vysvetľuje konkrétne fungovanie mechanizmu konverzie cudzej meny,

a teda že v ponuke nie je predovšetkým žiadna výslovná zmienka o ‚kurzovom riziku', ktoré znáša dlžník vzhľadom na to, že svoje príjmy nepoberá v mene účtu, a ani výslovná zmienka o ‚riziku súvisiacom s úrokovými sadzbami'?

5. V prípade [kladnej] odpovede na štvrtú otázku, bráni smernica [93/13], vykladaná z hľadiska zásady efektivity práva [Únie], vnútroštátnej judikatúre, podľa ktorej je určitá podmienka alebo skupina takých podmienok, o aké ide vo veci samej, ‚jasná a zrozumiteľná' v zmysle smernice, pokiaľ sa v zmluve na počiatočnú dobu [22 až 25 rokov] pridáva k prvkom uvedeným vo štvrtej otázke iba simulácia poklesu kurzu meny, v ktorej sa uhrádzajú splátky, v porovnaní s menou účtu o [5 až 6 %], a to bez ďalšieho uvedenia takých pojmov, akými sú ‚riziko' alebo ‚ťažkosť'?

6. Nesie dôkazné bremeno spojené s preukázaním ‚jasnej a zrozumiteľnej' povahy podmienky v zmysle smernice 93/13, a to aj pokiaľ ide o okolnosti, za akých došlo k uzavretiu zmluvy, predajca, resp. dodávateľ, alebo spotrebiteľ?

7. Pokiaľ dôkazné bremeno spojené s preukázaním jasnej a zrozumiteľnej povahy podmienky nesie predajca, resp. dodávateľ, bráni smernica 93/13 vnútroštátnej judikatúre, v ktorej sa usudzuje, že v prípade existencie dokumentov týkajúcich sa techník predaja prináleží dlžníkom, aby preukázali jednak to, že boli príjemcami informácií obsiahnutých v týchto dokumentoch, a jednak to, že im ich adresovala práve banka, alebo naopak, vyžaduje uvedená smernica, aby tento dôkazný materiál zakladal domnienku toho, že informácie obsiahnuté v týchto dokumentoch sa dlžníkom poskytli, a to vrátane ústneho poskytnutia, t. j. jednoduchú domnienku, ktorej vyvrátenie prináleží predajcovi, resp. dodávateľovi, ktorý musí zodpovedať za informácie oznámené prostredníctvom sprostredkovateľov, ktorých si vybral?

8. Môže sa existencia značnej nerovnováhy vyskytovať v [takých zmluvách, o aké ide vo] veci samej, [v ktorých] obidve strany nesú kurzové riziko, pokiaľ na jednej strane predajca, resp. dodávateľ má v porovnaní so spotrebiteľom lepšie možnosti predvídať kurzové riziko, a na druhej strane riziko, ktoré nesie predajca, resp. dodávateľ, je obmedzené hornou hranicou, zatiaľ čo riziko, ktoré nesie spotrebiteľ, takto obmedzené nie je?"

25 Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora z 19. novembra 2019 boli veci C-776/19 až C-782/19 spojené na spoločné konanie na účely písomnej a ústnej časti konania.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a druhej prejudiciálnej otázke

26 Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 93/13 v spojení so zásadou efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely podania návrhu spotrebiteľom na konštatovanie nekalej povahy podmienky nachádzajúcej sa v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo

dodávateľom a týmto spotrebiteľom alebo na vrátenie neoprávnene zaplatených súm na základe nekalých podmienok v zmysle tejto smernice stanovuje päťročnú premlčaciu lehotu, ktorá začína plynúť ku dňu prijatia ponuky úveru.

27 V tejto súvislosti treba uviesť, že v súlade s ustálenou judikatúrou v prípade neexistencie osobitnej právnej úpravy Únie v danej oblasti patria podmienky uplatnenia ochrany spotrebiteľov stanovenej v smernici 93/13 do pôsobnosti vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie. Tieto podmienky však nesmú byť menej priaznivé než podmienky upravujúce podobné vnútroštátne situácie (zásada ekvivalencie), ani byť upravené tak, aby výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie v praxi znemožňovali alebo nadmerne sťažovali (zásade efektivity) (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 83, ako aj citovanú judikatúru).

28 Pokiaľ ide o zásadu efektivity, o ktorú ako jedinú ide v prejednávanej veci, treba uviesť, že každý prípad, v ktorom je nastolená otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie vedie k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva Únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebeh a jeho osobitosti na jednotlivých vnútroštátnych súdoch. Z tohto hľadiska treba v prípade potreby vziať do úvahy zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, akými sú ochrana práva na obranu, zásada právnej istoty a riadneho priebehu konania (pozri najmä rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 85, ako aj citovanú judikatúru).

29 Okrem toho Súdny dvor spresnil, že povinnosť členských štátov zabezpečiť efektivitu práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, zahŕňa, najmä pokiaľ ide o práva vyplývajúce zo smernice 93/13, požiadavku účinnej súdnej ochrany zakotvenú tiež v článku 47 Charty základných práv Európskej únie, ktorá platí najmä pre definíciu procesných podmienok žalôb založených na takýchto právach (pozri v tomto zmysle rozsudok z 31. mája 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, bod 49 a citovanú judikatúru).

30 Pokiaľ ide o analýzu charakteristík premlčacej lehoty, o ktorú ide vo veci samej, Súdny dvor spresnil, že táto analýza sa musí týkať dĺžky takejto lehoty, ako aj spôsobov jej uplatnenia, vrátane spôsobu, ktorý stanovuje začiatok plynutia uvedenej lehoty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 61, ako aj citovanú judikatúru).

31 Po prvé, pokiaľ ide o namietnutie premlčacej lehoty voči návrhom spotrebiteľov na uplatnenie práv, ktoré im vyplývajú zo smernice 93/13, treba uviesť, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že primerané lehoty na podanie prostriedkov nápravy stanovené pod hrozbou preklúzie v záujme právnej istoty nemôžu viesť k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu uplatnenia práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie, ak sú tieto lehoty z vecného hľadiska dostatočné na to, aby umožnili spotrebiteľovi pripraviť a podať účinný prostriedok nápravy (pozri najmä rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 62, ako aj citovanú judikatúru).

32 Súdny dvor už totiž uznal, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna a že stanovenie primeraných lehôt na podanie prostriedkov nápravy pod hrozbou preklúzie v záujme právnej istoty je zlučiteľné s právom Únie (pozri najmä rozsudky z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société

Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 56, ako aj zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 82, ako aj citovanú judikatúru).

33 Súdny dvor, ktorý poukázal na ochranu, ktorú smernica 93/13 zaručuje spotrebiteľom, rozhodol, že táto smernica bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zakazuje vnútroštátnemu súdu po uplynutí prekluzívnej lehoty konštatovať nekalú povahu podmienky uvedenej v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, bod 38, ako aj z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 55).

34 V prejednávanej veci sa návrh na začatie prejudiciálneho konania týka dvoch odlišných situácií, a to jednak namietnutia premlčacej lehoty voči návrhu podanému spotrebiteľom na určenie nekalej povahy podmienky nachádzajúcej sa v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom na jednej strane a týmto spotrebiteľom na druhej strane, a jednak namietnutia takejto lehoty voči návrhu podanému uvedeným spotrebiteľom na účely vrátenia neoprávnene vyplatených súm na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13.

35 Na jednej strane, pokiaľ ide namietnutie premlčacej lehoty voči návrhu podanému spotrebiteľom na určenie nekalej povahy podmienky nachádzajúcej sa v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a týmto spotrebiteľom, treba v prvom rade pripomenúť, že podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 nekalé podmienky uvedené v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nie sú pre spotrebiteľa záväzné.

36 V druhom rade vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom sa zakladá ochrana spotrebiteľov, smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov. Na tento účel prináleží vnútroštátnym súdom povinnosť neuplatniť nekalé podmienky, takže tieto ustanovenia nebudú mať záväzné účinky voči spotrebiteľom s výnimkou prípadu, ak s tým spotrebiteľ nesúhlasí (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, body 52 a 53, ako aj citovanú judikatúru).

37 V treťom rade z ustálenej judikatúry vyplýva, že zmluvnú podmienku vyhlásenú za nekalú treba v zásade chápať tak, že nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať účinky. Súdny dvor z toho vyvodil, že súdne konštatovanie nekalej povahy takejto podmienky musí v zásade viesť k navráteniu právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal v prípade neexistencie uvedenej podmienky, takže povinnosť vnútroštátneho súdu neuplatniť nekalú zmluvnú podmienku, ktorá ukladá zaplatenie súm, ktoré sa preukážu ako neoprávnené, má v zásade reštitučný účinok, ktorý sa vzťahuje na tieto isté sumy (pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 61 a 62, ako aj z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 54).

38 Z tohto hľadiska treba usúdiť, že najmä na účely zabezpečenia účinnej ochrany práv, ktoré spotrebiteľovi vyplývajú zo smernice 93/13, musí mať spotrebiteľ možnosť kedykoľvek namietať nekalú povahu zmluvnej podmienky nielen ako prostriedok obrany, ale aj na účely určenia

nekalej povahy zmluvnej podmienky súdom, takže návrh podaný spotrebiteľom na účely konštatovania nekalej povahy podmienky uvedenej v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôže podliehať nijakej premlčacej lehote.

39 Na druhej strane, pokiaľ ide o namietnutie premlčacej lehoty voči návrhu podanému spotrebiteľom na účely vrátenia neoprávnene vyplatených súm na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13, stačí pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 tejto smernice nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že žaloba o určenie neplatnosti nekalej podmienky uvedenej v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom je nepremlčateľná, a zároveň uplatňuje premlčaciu lehotu na žalobu o uplatnenie reštitučných účinkov tohto určenia, pričom musia byť dodržané zásady ekvivalencie a efektivity (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 58, ako aj zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 84).

40 Treba preto konštatovať, že namietnutie premlčacej lehoty voči reštitučným návrhom podaným spotrebiteľmi s cieľom domáhať sa práv, ktoré im vyplývajú zo smernice 93/13, nie je samo osebe v rozpore so zásadou efektivity, pokiaľ jej uplatnenie v praxi neznemožňuje alebo nadmerne nesťažuje výkon práv priznaných touto smernicou.

41 Po druhé, pokiaľ ide o dĺžku premlčacej lehoty, ktorej podlieha návrh podaný spotrebiteľom na účely vrátenia neoprávnene zaplatených súm na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13, treba uviesť, že Súdny dvor už mal príležitosť rozhodnúť o zlučiteľnosti premlčacích lehôt, ktoré sú porovnateľné s premlčacou lehotou, o akú ide vo veci samej, ktorých dĺžka je tri a päť rokov a ktoré boli namietnuté voči žalobám o uplatnenie reštitučných účinkov konštatovania nekalej povahy zmluvnej podmienky, so zásadou efektivity. Podľa Súdneho dvora za predpokladu, že sú stanovené a známe vopred, sú tieto lehoty v zásade dostatočné na to, aby dotknutému spotrebiteľovi umožnili pripraviť a podať účinný prostriedok nápravy. Lehoty od troch do piatich rokov teda nie sú samy osebe nezlučiteľné so zásadou efektivity (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, body 62 a 64, ako aj zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 87, ako aj citovanú judikatúru).

42 V dôsledku toho treba konštatovať, že pokiaľ je stanovená a známa vopred, nezdá sa, že by taká päťročná premlčacia lehota, o akú ide vo veci samej, namietnutá voči návrhu podanému spotrebiteľom na účely vrátenia neoprávnene vyplatených súm na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13, viedla k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných smernicou 93/13. Lehota v takejto dĺžke je totiž v zásade z vecného hľadiska dostatočná na to, aby spotrebiteľovi umožnila pripraviť a podať účinný prostriedok nápravy na účely uplatnenia práv, ktoré mu vyplývajú z tejto smernice, a to najmä vo forme reštitučných nárokov založených na nekalej povahe zmluvnej podmienky.

43 Po tretie, pokiaľ však ide o začiatok plynutia premlčacej lehoty, o akú ide vo veci samej, existuje nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľ sa počas tejto lehoty nemôže dovolávať práv, ktoré mu priznáva smernica 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. marca 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 22 a citovanú judikatúru).

44 Z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom totiž vyplýva, že päťročná premlčacia lehota stanovená v článku 2224 Občianskeho zákonníka začína podľa judikatúry francúzskych súdov plynúť ku dňu prijatia ponuky predmetného úveru.

45 V tejto súvislosti treba prihliadnuť k tomu, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (pozri v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 66, ako aj citovanú judikatúru). Rovnako treba pripomenúť, že spotrebitelia nemusia vedieť o nekalej povahe podmienky uvedenej v zmluve o hypotekárnom úvere alebo si neuvedomujú rozsah svojich práv vyplývajúcich zo smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 90, ako aj citovanú judikatúru).

46 Treba uviesť, že premlčacia lehota môže byť zlučiteľná so zásadou efektivity len vtedy, ak spotrebiteľ mal možnosť oboznámiť sa so svojimi právami predtým, ako táto lehota začala plynúť alebo uplynula (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 6. októbra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 45; z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 67, ako aj zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 91).

47 Namietnutie takej päťročnej premlčacej lehoty, o akú ide vo veci samej, voči návrhu podanému spotrebiteľom na účely vrátenia neoprávnene zaplatených súm na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13, pričom táto lehota začína plynúť ku dňu prijatia ponuky úveru, však nemôže zabezpečiť uvedenému spotrebiteľovi účinnú ochranu, keďže táto lehota môže uplynúť ešte predtým, ako sa spotrebiteľ môže dozvedieť o nekalej povahe podmienky nachádzajúcej sa v dotknutej zmluvy. Takáto lehota nadmerne sťažuje výkon práv, ktoré tomuto spotrebiteľovi vyplývajú zo smernice 93/13, a preto je v rozpore so zásadou efektivity (pozri analogicky rozsudky z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, body 67 a 75, ako aj zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 91).

48 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na prvú a druhú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení so zásadou efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely podania návrhu spotrebiteľom:

– na konštatovanie nekalej povahy podmienky nachádzajúcej sa v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a týmto spotrebiteľom stanovuje premlčaciu lehotu,

– na vrátenie neoprávnene zaplatených súm na základe takýchto nekalých podmienok stanovuje päťročnú premlčaciu lehotu, keďže táto lehota začína plynúť ku dňu prijatia ponuky úveru, takže spotrebiteľ nemusel v tomto čase poznať všetky svoje práva vyplývajúce z tejto smernice.

O tretej otázke

49 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 4 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že pojem „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle tohto ustanovenia sa vzťahuje na podmienky zmluvy o úvere, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník.

50 Podľa článku 4 ods. 2 smernice 93/13 sa hodnotenie nekalej povahy podmienok zmluvy nevzťahuje ani na definíciu hlavného predmetu tejto zmluvy, ani na primeranosť medzi cenou a odmenou na jednej strane a službami alebo tovarmi, ktoré sa majú dodať ako protihodnota, na druhej strane,

pokiaľ sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne. Súd teda môže preskúmať nekalú povahu zmluvnej podmienky, ktorá sa týka definície hlavného predmetu zmluvy, len vtedy, ak táto podmienka nie je jasná a zrozumiteľná.

51 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 stanovuje výnimku z mechanizmu vecného preskúmania nekalých podmienok, ako je upravený v rámci systému ochrany spotrebiteľov zavedeného touto smernicou, a že toto ustanovenie sa má preto vykladať reštriktívne (rozsudok z 20. septembra 2017, Andriciuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 34, ako aj citovaná judikatúra).

52 Pokiaľ ide o kategóriu zmluvných podmienok, ktoré spadajú pod pojem „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13, Súdny dvor tiež rozhodol, že tieto podmienky sa majú chápať ako podmienky, ktoré upravujú základné plnenia tejto zmluvy a ktoré ju ako také charakterizujú. Naproti tomu na podmienky, ktoré majú vedľajšiu povahu vo vzťahu k podmienkam vymedzujúcim samotnú podstatu zmluvného vzťahu, by sa uvedený pojem nemal vzťahovať (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 32, ako aj citovaná judikatúra).

53 Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby vzhľadom na povahu, všeobecnú štruktúru a ustanovenia zmlúv o úvere, o ktoré ide vo veci samej, ako aj ich právne a skutkové súvislosti posúdil, či podmienky, ktorých sa týka tretia otázka, predstavujú podstatný prvok plnenia dlžníka spočívajúceho vo vrátení sumy poskytnutej veriteľom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 33, ako aj citovanú judikatúru).

54 Súdnemu dvoru však prináleží, aby z článku 4 ods. 2 smernice 93/13 vyvodil kritériá uplatniteľné pri takomto preskúmaní (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, Andriciuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 33).

55 V tejto súvislosti, pokiaľ ide o zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene a splatnom v národnej mene, Súdny dvor spresnil, že vylúčenie z posúdenia nekalej povahy podmienok týkajúcich sa primeranosti medzi cenou a odmenou na jednej strane a službami alebo tovarmi, ktoré sa majú dodať ako protihodnota, na druhej strane nemožno uplatňovať na podmienky, ktoré sa v súvislosti s výpočtom splátok obmedzujú na určenie výmenného kurzu cudzej meny, na ktorú znie zmluva o úvere, pričom však veriteľ pri uvedenom výpočte neposkytuje nijakú službu výmeny, a teda neobsahujú nijakú „úhradu“, ktorej primeranosť ako protihodnoty za službu poskytnutú veriteľom nemôže byť predmetom posúdenia nekalej povahy v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13 (rozsudok z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 58).

56 Súdny dvor však takisto spresnil – bez toho, aby toto konštatovanie obmedzil len na zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene a splatnom v tej istej mene –, že zmluvné podmienky, ktoré sa vzťahujú na kurzové riziko, vymedzujú hlavný predmet tejto zmluvy (pozri najmä rozsudky z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 68, ako aj citovanú judikatúru, a zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 48).

57 V tejto súvislosti treba uviesť, že zmluvou o úvere sa veriteľ predovšetkým zaväzuje poskytnúť dlžníkovi určitú sumu peňazí, pričom dlžník sa zaväzuje predovšetkým splatiť túto sumu, vo všeobecnosti aj s úrokmi, podľa stanoveného splátkového kalendára. Základné plnenia takejto zmluvy sa teda týkajú určitej sumy peňazí, ktorá musí byť určená uvedením meny, v ktorej má byť úver poskytnutý, a meny, v ktorej má byť splatený. Preto skutočnosť, že úver sa má splatiť v určitej

mene, sa v zásade netýka spôsobu platenia, ktorý je vedľajší, ale samotnej povahy záväzku dlžníka, čím predstavuje základnú zložku zmluvy o úvere (rozsudok z 20. septembra 2017, Andriciuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 38).

58 Prináleží teda vnútroštátnemu súdu, aby s prihliadnutím na kritériá uvedené v bodoch 55 až 57 tohto rozsudku posúdil, či sa podmienky zmlúv, o aké ide vo veci samej, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, týkajú samotnej povahy záväzku dlžníka vrátiť sumu, ktorú mu poskytol veriteľ, a to bez ohľadu na to, či sa spochybnenie zo strany spotrebiteľa týka poplatkov za zmenu.

59 Okrem toho treba spresniť, že skutočnosť, že v zmluve o úvere vyjadrenom v cudzej mene existuje iná podmienka umožňujúca dlžníkovi využiť možnosť konverzie na euro k vopred stanovenému dátumu, nemôže znamenať, že podmienky týkajúce sa kurzového rizika sú práve z tohto dôvodu vedľajšie. Skutočnosť, že zmluvné strany majú možnosť v určitých splátkach zmeniť jednu z podstatných zmluvných podmienok, totiž umožňuje dlžníkovi zmeniť podmienky jeho úveru *ex nunc* bez toho, aby existencia takejto možnosti mala priamy vplyv na posúdenie hlavného plnenia charakterizujúceho predmetnú zmluvu.

60 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že podmienky zmluvy o úvere, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, patria do pôsobnosti tohto ustanovenia v prípade, že tieto podmienky stanovujú podstatný prvok charakterizujúci uvedenú zmluvu.

O štvrtej a piatej otázke

61 Svojou štvrtou a piatou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 4 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že v rámci zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene je požiadavka transparentnosti podmienok tejto zmluvy, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, splnená, pokiaľ predajca alebo dodávateľ poskytol spotrebiteľovi informácie týkajúce sa vplyvu prípadného zhodnotenia alebo znehodnotenia eura oproti cudzej mene, v ktorej je vyjadrený úver, na finančné záväzky tohto spotrebiteľa.

62 Z ustálenej judikatúry týkajúcej sa požiadavky transparentnosti vyplýva, že pred uzavretím zmluvy majú informácie o zmluvných podmienkach a dôsledkoch uvedeného uzavretia zmluvy pre spotrebiteľa zásadný význam. Najmä na základe týchto informácií sa tento spotrebiteľ rozhoduje, či chce byť viazaný podmienkami, ktoré predajca alebo dodávateľ vopred vypracoval (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 49 a citovaná judikatúra).

63 Z toho vyplýva, že požiadavka transparentnosti zmluvných podmienok, ako vyplýva z článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, nemôže byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska. Vzhľadom na to, že systém ochrany zavedený uvedenou smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä pokiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka jasného a zrozumiteľného formulovania zmluvných podmienok, a teda transparentnosti, stanovená uvedenou smernicou, sa musí chápať široko (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 50 a citovaná judikatúra).

64 V dôsledku toho treba uvedenú požiadavku chápať tak, že vyžaduje nielen to, aby dotknutá zmluvná podmienka bola pre spotrebiteľa zrozumiteľná z formálneho a gramatického hľadiska, ale aj to, aby priemerný spotrebiteľ, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, bol schopný pochopiť konkrétne fungovanie tejto podmienky a posúdiť tak na základe presných a zrozumiteľných kritérií potenciálne významné ekonomické dôsledky takejto podmienky na jeho finančné záväzky (rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 51 a citovaná judikatúra).

65 Vyplýva z toho najmä to, že zmluva musí transparentným spôsobom vyjadrovať konkrétne fungovanie mechanizmu, na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka, ako aj prípadne vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom stanoveným ostatnými podmienkami, aby bol tento spotrebiteľ schopný na základe presných a zrozumiteľných kritérií posúdiť ekonomické dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. januára 2021, Dexia Nederland, C-229/19 a C-289/19, EU:C:2021:68, bod 50, ako aj citovanú judikatúru).

66 Otázku, či v prejednávanej veci bola požiadavka transparentnosti splnená, musí vnútroštátny súd preskúmať s prihliadnutím na všetky relevantné skutkové okolnosti, medzi ktoré patria propagačné materiály a informácie poskytnuté v rámci dojednávania zmlúv o úvere, o ktoré ide vo veci samej, a to nielen zo strany samotného veriteľa, ale aj zo strany akejkoľvek inej osoby, ktorá sa v mene tohto obchodníka podieľala na komercializácii dotknutých úverov.

67 Vnútroštátnemu súdu pri zohľadnení všetkých okolností súvisiacich s uzatvorením úverovej zmluvy osobitne prináleží overiť, či v dotknutej veci boli spotrebiteľovi oznámené všetky skutočnosti, ktoré mohli mať vplyv na rozsah jeho záväzku a umožňovali mu posúdiť najmä celkové náklady na jeho úver. Rozhodujúcimi pri tomto posúdení sú jednak otázka, či sú podmienky tejto zmluvy formulované jasne a zrozumiteľne, takže priemernému spotrebiteľovi, ako je opísaný v bode 64 tohto rozsudku, umožňujú posúdiť takéto náklady, a jednak okolnosť spojená s tým, či boli v zmluve o úvere poskytnuté informácie, ktoré sú vzhľadom na povahu tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom tejto zmluvy, považované za základné (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 52 a citovanú judikatúru).

68 V prejednávanej veci vnútroštátny súd uvádza, že žalobcom vo veci samej boli pred uzavretím ich úverov poskytnuté informácie o vplyve zmien parity medzi eurom a švajčiarskym frankom na dobu trvania zmluvy a na splátky na účely zaplatenia zostatku účtu. Kurzové riziko však nebolo vôbec spomenuté.

69 Pokiaľ ide o také zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene, akými sú zmluvy, o ktoré ide vo veci samej, treba v prvom rade konštatovať, že na účely uvedeného posúdenia je relevantná každá informácia poskytnutá predajcom alebo dodávateľom, ktorej cieľom je objasniť spotrebiteľovi fungovanie mechanizmu výmenných kurzov a s ním spojené riziko. Osobitne dôležitými sú informácie o rizikách, ktoré nesie dlžník v prípade významného znehodnotenia meny, ktorá je zákonným platidlom v členskom štáte, v ktorom má dlžník bydlisko, a zvýšenia zahraničnej úrokovej sadzby.

70 V tejto súvislosti, ako to zdôraznil Európsky výbor pre systémové riziká vo svojom odporúčaní ESRB/2011/1 z 21. septembra 2011 o poskytovaní úverov v cudzej mene (Ú. v. EÚ C 342, 2011, s. 1), finančné inštitúcie majú poskytnúť dlžníkom informácie dostatočné na to, aby im umožnili prijať obozretné rozhodnutia založené na dobrej informovanosti, pričom by mali prinajmenšom zahŕňať informácie o tom, aký dosah na splátky by mohlo mať výrazné

znehodnotenie zákonného platidla členského štátu, v ktorom má dlžník bydlisko/sídlo, a zvýšenie zahraničnej úrokovej sadzby (Odporúčanie A – Informovanosť dlžníkov o rizikách, bod 1) (rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 74, ako aj citovaná judikatúra).

71 Súdny dvor konkrétne uviedol, že dlžník má byť jasne informovaný o skutočnosti, že uzavretím zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene sa vystavuje kurzovému riziku, ktoré môže byť pre neho ekonomicky náročné niesť v prípade devalvácie meny, v ktorej poberá svoj príjem. Okrem toho má predajca alebo dodávateľ uviesť možné výkyvy výmenných kurzov a riziká súvisiace s uzatvorením takejto zmluvy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 75, ako aj citovanú judikatúru).

72 Z toho vyplýva, že na to, aby sa dodržala požiadavka transparentnosti, informácie poskytnuté predajcom alebo dodávateľom musia umožniť priemernému spotrebiteľovi, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, nielen pochopiť, že v závislosti od zmien výmenného kurzu môže mať vývoj parity medzi menou účtu a menou platieb nepriaznivé dôsledky na jeho finančné záväzky, ale zároveň v rámci uzatvorenia úveru vyjadreného v cudzej mene pochopiť skutočné riziko, ktorému je počas celej doby trvania zmluvy vystavený za predpokladu značného znehodnotenia meny, v ktorej poberá svoj príjem, oproti mene účtu.

73 V tomto rámci treba spresniť, že také číselné simulácie, aké boli zahrnuté do niektorých ponúk úverov, o ktoré ide vo veci samej, môžu predstavovať užitočný informačný prvok, ak sú založené na dostatočných a presných údajoch a obsahujú objektívne posúdenia, ktoré sú spotrebiteľovi oznámené jasne a zrozumiteľne. Iba za týchto podmienok môžu takéto simulácie umožniť predajcovi alebo dodávateľovi upriamiť pozornosť tohto spotrebiteľa na riziko negatívnych, potenciálne významných ekonomických dôsledkov predmetných zmluvných podmienok. Číselné simulácie tak ako akákoľvek iná informácia týkajúca sa rozsahu záväzku spotrebiteľa, ktorú poskytol predajca alebo dodávateľ, musia prispieť k tomu, aby tento spotrebiteľ pochopil skutočný dlhodobý rozsah rizika spojeného s možnými zmenami výmenných kurzov, a teda aj rizík spojených s uzavretím zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene.

74 V rámci zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene, ktorá spotrebiteľa vystavuje kurzovému riziku, tak oznámenie hoci aj značného množstva informácií tomuto spotrebiteľovi nemôže spĺňať požiadavku transparentnosti, ak tieto informácie vychádzajú z predpokladu, že parita medzi menou účtu a menou platieb zostane stabilná počas celej doby trvania tejto zmluvy. Je to tak najmä v prípade, keď predajca alebo dodávateľ neinformoval spotrebiteľa o ekonomickom kontexte, ktorý by mohol mať vplyv na zmeny výmenných kurzov, takže spotrebiteľ nebol schopný konkrétne pochopiť potenciálne závažné dôsledky, ktoré môžu vyplývať z uzavretia úveru vyjadrenom v cudzej mene, na jeho finančnú situáciu.

75 V druhom rade medzi relevantnými prvkami sa na účely posúdenia uvedeného v bode 67 tohto rozsudku nachádza aj formulácia, ktorú finančná inštitúcia použila v predzmluvných a zmluvných dokumentoch. Najmä absencia výrazov alebo vysvetlení výslovne upozorňujúcich dlžníka na existenciu osobitných rizík spojených so zmluvami o úvere vyjadrenom v cudzej mene môže potvrdiť, že požiadavka transparentnosti, ako vyplýva najmä z článku 4 ods. 2 smernice 93/13, nie je splnená.

76 V treťom a poslednom rade treba vzhľadom na skutkové okolnosti uvedené v bode 15 tohto rozsudku pripomenúť, že konštatovanie nekalej povahy obchodnej praktiky, o ktorom účastníci konania vo veci samej diskutovali na pojednávaní pred Súdnym dvorom, môže tiež predstavovať

jeden z prvkov, na ktorom môže vnútroštátny súd založiť svoje posúdenie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 43).

77 Len na základe tohto prvku však nemožno automaticky konštatovať, že požiadavka transparentnosti, ktorá vyplýva z článku 4 ods. 2 smernice 93/13, nie je splnená, keďže táto otázka musí byť preskúmaná v závislosti od všetkých okolností danej veci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 44, ako aj citovanú judikatúru).

78 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na štvrtú a piatu otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene je požiadavka transparentnosti podmienok tejto zmluvy, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, splnená v prípade, že predajca alebo dodávateľ poskytol spotrebiteľovi dostatočné a presné informácie umožňujúce priemernému spotrebiteľovi, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, pochopiť konkrétne fungovanie predmetného finančného mechanizmu a zhodnotiť tak riziko negatívnych, potenciálne významných ekonomických dôsledkov takýchto podmienok na jeho finančné záväzky počas celej doby trvania tej istej zmluvy.

O šiestej a siedmej otázke

79 Svojou šiestou a siedmou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 93/13 vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním jasnej a zrozumiteľnej povahy zmluvnej podmienky v zmysle článku 4 ods. 2 tejto smernice niesol spotrebiteľ, a či je to tak aj v prípade poskytnutia informácií obsiahnutých v dokumentoch týkajúcich sa techník predaja používaných predajcom alebo dodávateľom, alebo inou osobou, ktorá sa v mene tohto predajcu alebo dodávateľa podieľala na komercializácii dotknutého úveru.

80 V tejto súvislosti treba uviesť, že smernica 93/13 neobsahuje žiadne ustanovenie týkajúce sa dôkazného bremena, pokiaľ ide o jasnú a zrozumiteľnú povahu zmluvnej podmienky v zmysle článku 4 ods. 2 tejto smernice.

81 V dôsledku toho, ako vyplýva z judikatúry citovanej v bode 27 tohto rozsudku, takéto podmienky uplatnenia ochrany spotrebiteľov stanovenej v smernici 93/13 patria do pôsobnosti vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie, pričom treba spresniť, že tieto podmienky nesmú byť menej priaznivé, než podmienky upravujúce podobné vnútroštátne situácie (zásada ekvivalencie), ani byť upravené tak, aby výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie v praxi znemožňovali alebo nadmerne sťažovali (zásade efektivity).

82 V tejto súvislosti treba uviesť, že cieľom smernice 93/13 je najmä chrániť spotrebiteľa, aby bola v zmluvnom vzťahu vyvážená asymetria medzi postavením predajcu alebo dodávateľa a postavením spotrebiteľa. Táto asymetria vyplýva z toho, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj úroveň informovanosti, pričom ide o situáciu, ktorá – ako bolo pripomenuté v bode 45 tohto rozsudku – vedie spotrebiteľa k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol mať vplyv na ich obsah.

83 Rovnako, ako už bolo konštatované v bode 78 tohto rozsudku, aby bola splnená požiadavka transparentnosti, ako vyplýva najmä z článku 4 ods. 2 smernice 93/13, predajca alebo dodávateľ musí spotrebiteľovi poskytnúť dostatočné a presné informácie, ktoré mu umožnia zhodnotiť riziko negatívnych, potenciálne významných ekonomických dôsledkov zmluvných podmienok na jeho finančné záväzky.

84 Z tohto hľadiska treba uviesť, že dodržanie zásady efektivity a dosiahnutie cieľa sledovaného smernicou 93/13, ktorý spočíva v ochrane spotrebiteľa vyvážením asymetrie medzi postavením predajcu alebo dodávateľa a postavením spotrebiteľa, nemožno zabezpečiť, ak by dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním jasnej a zrozumiteľnej povahy zmluvnej podmienky v zmysle článku 4 ods. 2 tejto smernice niesol spotrebiteľ.

85 Ako totiž vo svojich písomných pripomienkach v podstate uviedli francúzska vláda a Európska komisia, účinnosť výkonu práv priznaných smernicou 93/13 by nemohla byť zabezpečená, ak by mal spotrebiteľ povinnosť preukázať negatívnu skutočnosť, a to konkrétne že mu predajca alebo dodávateľ neposkytol všetky informácie potrebné na splnenie požiadavky transparentnosti, tak ako vyplýva najmä z článku 4 ods. 2 smernice 93/13.

86 Naproti tomu treba konštatovať, že účinnosť výkonu práv priznaných smernicou 93/13 môže byť zabezpečená, ak je predajca alebo dodávateľ v zásade povinný pred súdom preukázať riadne splnenie svojich predzmluvných a zmluvných povinností súvisiacich najmä s požiadavkou transparentnosti zmluvných podmienok, ako vyplýva najmä z článku 4 ods. 2 smernice 93/13. Ochranu spotrebiteľa tak možno zaistiť bez neprimeraného zásahu do práva predajcu alebo dodávateľa na spravodlivý proces (pozri analogicky rozsudok z 18. decembra 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, bod 28).

87 V tejto súvislosti treba okrem toho spresniť, že pokiaľ ide o „dokumenty týkajúce sa techník predaja“, ktorých sa konkrétne týka siedma otázka, povinnosť predajcu alebo dodávateľa preukázať správne splnenie jeho predzmluvných a zmluvných povinností sa musí vzťahovať aj na dôkaz o tom, že zo strany predajcu alebo dodávateľa alebo akejkoľvek inej osoby, ktorá sa v mene tohto predajcu alebo dodávateľa podieľala na komercializácii dotknutých úverov, boli spotrebiteľovi poskytnuté informácie obsiahnuté v takýchto dokumentoch. Platí to najmä vtedy, keď sa predpokladá, že tieto dokumenty sa môžu ukázať ako užitočné na účely posúdenia jasnosti a zrozumiteľnosti zmluvnej podmienky v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13.

88 Ako správne uviedol vnútroštátny súd, v konečnom dôsledku prináleží predajcovi alebo dodávateľovi, aby ovládal distribučné kanály svojich produktov, či už ide o výber sprostredkovateľov alebo obchodnú komunikáciu vo vzťahu k spotrebiteľovi. Mal by byť teda schopný disponovať dôkazmi o tom, že predmetné dokumenty neboli použité alebo už neboli používané ku dňu uzavretia zmluvy na účely odôvodnenia riadneho plnenia svojich predzmluvných a zmluvných povinností súvisiacich najmä s požiadavkou transparentnosti zmluvných podmienok.

89 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na šiestu a siedmu otázku treba odpovedať tak, že smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním jasnej a zrozumiteľnej povahy zmluvnej podmienky v zmysle článku 4 ods. 2 tejto smernice niesol spotrebiteľ.

O ôsmej otázke

90 Svojou ôsmou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 3 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že podmienky zmluvy o úvere, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, spôsobujú v neprospech spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, ktoré stranám vyplývajú z uvedenej zmluvy, keďže na jednej strane predajca alebo dodávateľ má v porovnaní so spotrebiteľom lepšie možnosti predvídať kurzové riziko a na druhej strane riziko, ktoré nesie tento predajca alebo dodávateľ, je obmedzené, zatiaľ čo riziko, ktoré nesie spotrebiteľ, obmedzené nie je.

91 Najskôr treba pripomenúť, že podľa článku 3 ods. 1 smernice 93/13 zmluvná podmienka uvedená v zmluve uzatvorenej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobuje v neprospech spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú stranám z tejto zmluvy.

92 Treba tiež spresniť, že podľa ustálenej judikatúry sa právomoc Súdneho dvora týka výkladu kritérií, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí zohľadniť pri preskúmaní zmluvnej podmienky vzhľadom na ustanovenia tejto smernice a najmä pri skúmaní prípadnej nekalej povahy podmienky v zmysle článku 3 ods. 1 uvedenej smernice, pričom treba spresniť, že tomuto súdu prináleží rozhodnúť o konkrétnej kvalifikácii príslušnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu. Z uvedeného vyplýva, že Súdny dvor sa musí vo svojej odpovedi obmedziť na to, aby vnútroštátnemu súdu poskytol usmernenie, ktoré musí tento súd zohľadniť pri posúdení nekalej povahy dotknutej podmienky (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. septembra 2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631, bod 91, ako aj citovanú judikatúru).

93 Pokiaľ ide o posúdenie nekalej povahy zmluvnej podmienky, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby s prihliadnutím na kritériá uvedené v článku 3 ods. 1, ako aj v článku 5 smernice 93/13 určil, či vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci takáto podmienka spĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené touto smernicou (pozri najmä rozsudok zo 7. novembra 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, bod 53, ako aj citovanú judikatúru).

94 Transparentná povaha zmluvnej podmienky, ktorú vyžaduje článok 5 smernice 93/13, tak predstavuje jednu zo skutočností, ktorú treba zohľadniť v rámci posúdenia nekalej povahy tejto podmienky, ktoré má vykonať vnútroštátny súd na základe článku 3 ods. 1 tejto smernice (rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 49, ako aj citovaná judikatúra).

95 V prejednávanej veci zmluvné podmienky, o ktoré ide vo veci samej, začlenené do zmlúv o úvere vyjadrenom v cudzej mene stanovujú, že obe strany nesú kurzové riziko, avšak riziko, ktoré nesie predajca alebo dodávateľ, v tomto prípade banková inštitúcia, je obmedzené, zatiaľ čo riziko, ktoré nesie spotrebiteľ, obmedzené nie je. Takéto podmienky tak v prípade značného znehodnotenia národnej meny vo vzťahu k cudzej mene zaťažujú spotrebiteľa kurzovým rizikom.

96 V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že v rámci takých zmlúv o úvere vyjadrenom v cudzej mene, o aké ide vo veci samej, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby vzhľadom na všetky okolnosti veci samej a najmä so zreteľom na odborné znalosti a vedomosti predajcu alebo

dodávateľa, pokiaľ ide o možné výkyvy výmenných kurzov a riziká súvisiace s uzatvorením úveru v cudzej mene, posúdil najskôr možné nedodržanie požiadavky dobrej viery a následne existenciu prípadnej značnej nerovnováhy v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2017, Andriciuc a i., C-186/16, EU:C:2017:703, bod 56).

97 Pokiaľ ide o požiadavku dobrej viery, treba uviesť, ako vyplýva zo šestnásteho odôvodnenia smernice 93/13, že v rámci tohto posúdenia je potrebné zohľadniť najmä stabilitu zmluvného postavenia strán a otázku, či bol spotrebiteľ motivovaný nejakým spôsobom, aby súhlasil s dotknutou podmienkou.

98 Pokiaľ ide o otázku, či napriek požiadavke dobrej viery podmienka spôsobuje v neprospech spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú stranám zo zmluvy, musí vnútroštátny súd overiť, či predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po predchádzajúcom individuálnom dojednaní (pozri najmä rozsudok z 3. septembra 2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631, bod 93, ako aj citovanú judikatúru).

99 Preto na účely posúdenia, či také zmluvné podmienky, o aké ide vo veci samej, spôsobujú v neprospech spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán zmluvy o úvere, ktorá obsahuje tieto podmienky, treba zohľadniť všetky okolnosti, o ktorých mohol predajca alebo dodávateľ vedieť v čase uzavretia tejto zmluvy, najmä vzhľadom na jeho odborné znalosti, pokiaľ ide o možné výkyvy výmenných kurzov a riziká spojené s uzatvorením takéhoto úveru, ktoré by mohli mať vplyv na neskoršie plnenie zmluvy, ako aj na právne postavenie spotrebiteľa.

100 Vzhľadom na vedomosti a lepšie možnosti predajcu alebo dodávateľa predvídať kurzové riziko, ktoré sa môže prejaviť kedykoľvek počas trvania zmluvy, ako aj na neobmedzené riziko týkajúce sa výkyvov výmenného kurzu, ktoré na základe takých zmluvných podmienok, o aké ide vo veci samej, nesie spotrebiteľ, treba prijať záver, že takéto podmienky môžu v neprospech spotrebiteľa spôsobovať značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú stranám z dotknutej úverovej zmluvy.

101 S výhradou overení, ktoré musí vykonať vnútroštátny súd, totiž zmluvné podmienky, o ktoré ide vo veci samej, zrejme vystavujú spotrebiteľa v rozsahu, v akom predajca alebo dodávateľ nedodržal požiadavku transparentnosti vo vzťahu k tomuto spotrebiteľovi, neprimeranému riziku v súvislosti s plneniami a výškou získaného úveru, pretože uplatnenie týchto podmienok má za následok, že spotrebiteľ musí znášať náklady vyplývajúce z vývoja termínovaného výmenného kurzu. V závislosti od tohto vývoja sa tento spotrebiteľ môže nachádzať v situácii, keď na jednej strane suma zostávajúcej dlžnej istiny v mene platieb, v tomto prípade v eurách, je podstatne vyššia než pôvodne požičaná suma a na druhej strane zaplatené mesačné splátky takmer výlučne pokrývali iba úroky. Je to tak najmä v prípade, keď toto zvýšenie zostávajúcej dlžnej istiny v národnej mene nie je vyvážené rozdielom medzi úrokovou sadzbou cudzej meny a úrokovou sadzbou národnej meny, pričom treba spresniť, že existencia takéhoto rozdielu predstavuje pre dlžníka hlavnú výhodu úveru vyjadreného v cudzej mene.

102 Za týchto podmienok sa vzhľadom na požiadavku transparentnosti, ktorá vyplýva z článku 5 smernice 93/13, nemožno domnievať, že by predajca alebo dodávateľ pri transparentnom zaobchádzaní so spotrebiteľom mohol rozumne očakávať, že tento spotrebiteľ bude súhlasiť

s takýmito podmienkami po predchádzajúcom individuálnom dojednaní (pozri analogicky rozsudok z 3. septembra 2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 a C-252/19, EU:C:2020:631, bod 96), čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

103 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na ôsmu otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že podmienky zmluvy o úvere, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko bez toho, aby bolo obmedzené, nesie dlžník, môžu vytvárať v neprospech spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú stranám z uvedenej zmluvy, keďže predajca alebo dodávateľ nemohol pri dodržaní požiadavky transparentnosti vo vzťahu k spotrebiteľovi rozumne očakávať, že po predchádzajúcom individuálnom dojednaní tento spotrebiteľ prijme neúmerné kurzové riziko, ktoré vyplýva z takýchto podmienok.

O trovách

104 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v spojení so zásadou efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely podania návrhu spotrebiteľom:**

   – **na konštatovanie nekalej povahy podmienky nachádzajúcej sa v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a týmto spotrebiteľom stanovuje premlčaciu lehotu,**

   – **na vrátenie neoprávnene zaplatených súm na základe takýchto nekalých podmienok stanovuje päťročnú premlčaciu lehotu, keďže táto lehota začína plynúť ku dňu prijatia ponuky úveru, takže spotrebiteľ nemusel v tomto čase poznať všetky svoje práva vyplývajúce z tejto smernice.**

2. **Článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že podmienky zmluvy o úvere, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, patria do pôsobnosti tohto ustanovenia v prípade, že tieto podmienky stanovujú podstatný prvok charakterizujúci uvedenú zmluvu.**

3. **Článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene je požiadavka transparentnosti podmienok tejto zmluvy, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko nesie dlžník, splnená v prípade, že predajca alebo dodávateľ poskytol spotrebiteľovi dostatočné a presné informácie umožňujúce priemernému spotrebiteľovi, ktorý je riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, pochopiť**

konkrétne fungovanie predmetného finančného mechanizmu a zhodnotiť tak riziko negatívnych, potenciálne významných ekonomických dôsledkov takýchto podmienok na jeho finančné záväzky počas celej doby trvania tej istej zmluvy.

4. **Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním jasnej a zrozumiteľnej povahy zmluvnej podmienky v zmysle článku 4 ods. 2 tejto smernice niesol spotrebiteľ.**

5. **Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že podmienky zmluvy o úvere, ktoré stanovujú, že cudzia mena je menou úverového účtu a euro je menou platieb, a ktoré majú za následok, že kurzové riziko bez toho, aby bolo obmedzené, nesie dlžník, môžu vytvárať v neprospech spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, ktoré vyplývajú stranám z uvedenej zmluvy, keďže predajca alebo dodávateľ nemohol pri dodržaní požiadavky transparentnosti vo vzťahu k spotrebiteľovi rozumne očakávať, že po predchádzajúcom individuálnom dojednaní tento spotrebiteľ prijme neúmerné kurzové riziko, ktoré vyplýva z takýchto podmienok.**

Podpisy